

Äänilevyn historiasta pala palalta, mutta kiinnostavasti

Pekka Gronow & Christiane Hofer (toim.): The Lindström Project. Contributions to the history of the record industry (Beiträge zur Geschichte der Schallplattenindustrie) Vol. 1–2. Gesellschaft für Historische Tonträger, Wien 2009–2010. 129+147s.

Katoavaa on mainen kunnia! Tuskin kukaan tuntee tänä päivänä ruotsalaista Carl Elof Lindströmiä (1869–1932), vaikka hänen vuonna 1904 perustamansa yhtiö oli aikoinaan yksi maailman neljästä suurimmasta äänilevy-yhtiöstä.

Carl Lindström AG oli maailmansotien välisenä aikana Euroopan merkittävin äänilevytuottaja, joka julkaisi äänilevyjä lähes sadalla neljälläkymmenellä eri levymerkillä. Se valmisti puolen vuosisadan aikana yhteensä noin sata tuhatta erilaista äänilevyä, joita tuotettiin, myytiin ja kuunneltiin käytännöllisesti katsottuna kaikilla asutuilla mantereilla. Lindström-konsernin tunnetuimmat levymerkit olivat

pääosin keskieurooppalaisia ja erityisesti saksalaisia: Electrola, Imperial, Kristall ja Odeon ja Parlophone. Lindström-konserni tallensi myös keskeisen osan suomalaisesta levytetystä musiikista 1920- ja 1930-luvuilla: Helsingin kaupunginorkesteri, Suomen laulu, Aulikki Rautavaara, Hanna Granfelt, Georg Malmstén ja tanssiorkesteri Dallapé olivat kaikki Lindströmin levymerkkien taiteilijoita.

Lindström-konserni yhdistyi vuonna 1931 kahden muun monikansallisen yhtiön, amerikkalaisen Columbia Gramophone Companyn ja brittiläisen, His Master's Voice -levymerkistään tunnetun Gramophone Companyn kanssa. Uusi yhtiö, Electric and Musical Industries Ltd eli EMI, säilytti Lindströmin itsenäisenä yksikkönä aina vuoteen 1972 saakka.

Monimutkaisten yhtiökauppojen seurauksena Lindström AG on jäänyt vaille yhtenäistä yhtiöhistoriaa toisin kuin EMI tai Columbia. Yhtenä taustatekijänä lienee myös se, että yhtiön toiminnan pääpaino sijoittui Saksaan, jonka äänilevyteollisuutta koskevat arkistot tuhoutuivat maan toisessa maailmansodassa varsin perusteellisesti. Aivan kaikki ei sentään ole tuhoutunut: pääosa Lindströmin levytysten ns. äänityspäiväkirjoista on säilynyt. Myös EMI:n arkistossa Hayesissa on säilynyt Lindströmiä koskevaa aineistoa niin merkittävilta osin, ettei tutkimuksen ole tarvinnut turvautua pelkästään painettuihin lähdeaineistoihin.

Kansainvälinen musiikin historian ammattilaisten, musiikkitieteilijöiden ja diskografistien ryhmä Pekka Gronowin johdolla on kolmen vuoden aikana rakentanut kolmiosaista historiaa Lindström-konsernin vaiheista. Historian kaksi ensimmäistä osaa on tähän mennessä ilmestynyt itävaltalaisen, meidän äänitearkistoamme vastaavan Gesellschaft für Historische Tonträgerin toimesta.

Lindström-konsernin historian ensimmäisen osan kahdeksankymmentä viimeistä sivua täyttyy yhtiön levymerkkien ja levytysten matriisinumerosarjojen luettelosta, johon on koottu tiedot kaikkien Lindström-konsernin äänitteiden levytysajankohdasta ja levytyspaikoista. Tämä on epäilemättä merkittävin tutkimuksen yksittäinen osuus, sillä sen avulla pystytään yhdestä manuaalista katsomalla eurooppalainen ennen 1950-lukua syntynyt äänilevytuotanto.

Vaikka teos koostuu jo kirjoittajalähtökohdista johtuen useista eritasoisista artikkeleista, sen kautta syntyy pala palalta varsin toimiva ja kiehtovakin kuva 1900-luvun alun eurooppalaisesta äänilevyalan suurirytyksestä. Monikansallisesta jättirytyksestä puhuttaessa artikkelikoelma on jopa toimivampi ratkaisu, verrataanpa sitä vaikka Gary Marmorsteinin lähinnä juttukokoelmaksi muotoutuneeseen Columbian historiaan (Gary Marmorstein: *The Label. The Story of Columbia Records*. Thunder's Mouth Press 2007).

Musiikki on myös sotaa ja poliitiikkaa: Lindström AG:n toiminta peilautuu artikkeleissa 1900-luvun ensimmäisen puoliskon poliittiseen historiaan ja sen suureen saksalaiseen tragediaan. 1930-luvun alun lama ja yritysruusu, kansallissosialistinen Saksa ja sen julistamat boikotit juutalaistaustaisille taiteilijoille, toisen maailmansodan tuhopommitusten vaikutus äänilevyteollisuuteen ja taiteilu jaetussa Saksassa idän ja lännen välillä antavat oman taustansa myös Lindström-konsernin tarinalle.

Lindström-konsernin pitkälti saksalaisen yrityshistorian rinnalla tutustuttavat yksittäiset artikkelit mm. yhtiön tähtilaulaja Richard Tauberin vaiheisiin ja Lindström-konsernin levytystoimintaan mm. Portugalissa, Tanskassa, Bosnia-Herzegovinassa ja Serbiassa.

Lindström-historian kuvitus on runsas ja nostalginen. Osa teksteis-

tä on englannin lisäksi luettavissa myös saksaksi.

– MARKO TIKKA